

FORTIDSMINNEFORENINGEN

The Society for the Preservation of Norwegian Ancient Monuments

Oslo, 01.10.13

Riksantikvaren
Direktoratet for kulturminneforvaltning
Postboks 8196 Dep
0034 Oslo

Regjeringskvartalets bygninger H og Y – vurdering av verneverdi

I det følgende velger vi å gjennomgå det vi mener er de viktigste momentene stikkordsmessig og punktvis.

Symbolverdi knyttet til 22. juli

Høyblokkas kanskje viktigste verdi i dag er symbolverdien den har opparbeidet seg etter 22. juli. Den står fram som symbolet på motstanden mot terroren, ikke minst tydelig i reportasjer og markeringer ved toårsmarkeringen for udåden. ”Bygningen representerer noe av Norges og hovedstadens identitet; det ukuelige og ubøyelige i vårt demokrati som bomber ikke kan ødelegge”. Bygningen er viktig som minne, som historisk dokument om tragedien. Intet bygget monument over terrorhandlingene vil kunne oppnå tilsvarende kraft som denne bygningen. For framtidens mennesker vil det være viktig å kunne oppsøke dette stedet, se bygningen som sto imot, eventuelt minnes mennesker som gikk tapt, og uskylden/verdiene som kanskje er tapt. Det er hit man kan gå for å minnes og fortelle denne historien i framtida. Her kan man også se inn i regjeringsbygningens en gang åpne første etasje, den gangen det var trygt nok – et enda tidligere stadium av uskyld. Høyblokka har et stort pedagogisk og identitetsskapende potensiale knyttet til hendelsene 22.juli.

Historisk kildeverdi knyttet til alt før 22. juli

Høyblokka som regjeringsbygning, som kilde til kunnskap om sterk økonomisk vekst og oppbygging av den norske velferdsstaten i etterkrigstiden. Regjeringsbygningene var arnested for utvikling av velferdsstaten Norge i siste halvdel av 1900-tallet. Regjeringsbygninger bør leve lenge og bli nasjonale kulturminner. Sammen med Bulls G-blokk danner Viksjøs bygninger milepeler i vår regjerings og landets historie. Å rive H- og Y-blokka er å fjerne vesentlige deler av historien.

De arkitektoniske verdiene:

H-blokka fra 1958 og Y-blokka fra 1969 er uttrykk for modernismen innenfor arkitektur og billedkunst og er fremragende eksempler på dette. Arkitekt Erling Viksjø var inspirert av funksjonalismen og Le Corbusier, men videreutviklet bruken av rå betong, foredlet den og integrerte kunst på en unik måte. Bruken av naturbetong gir bygningen et særnorsk arkitektonisk uttrykk og innovativt preg. Bygningens estetiske utforming har derfor en synlig kobling til funksjonen som Norges regjeringsbygning: bygningen har en tydelig norsk

Fortidsminneforeningen

Dronningens gt. 11, N-0152 Oslo. Telefon 23 31 70 70 – Telefaks 23 31 70 50

e-post: post@fortidsminneforeningen.no

identitet. Viksjø og ingeniør Sverre Jystad tok patent på naturbetong i 1955. Høyblokka var det første byggverket av betydning som ble oppført med dette materialet. Dette var nyskapende også internasjonalt. Viksjø betraktes som en av de fremste arkitektene innen norsk modernisme, og Høyblokken i regjeringskvartalet blir regnet som hans viktigste verk.

Bygningen er tidsmessig og høyst lesbar: Sett i sammenheng med andre tilsvarende bygninger bygget i samme periode (modernistisk, naturbetong, Erling Viksjø; Norsk Hydro, Elkem, Bergen rådhus etc.) signaliserer det arkitektoniske uttrykket at bygningen er viktig, knyttet til makt, statlig – den er noe enda mer.

Regjeringsbygningenes fasader og interiører har integrert kunst i verdensklasse, skapt gjennom et tett samarbeid mellom arkitekten og utøvede kunstnere. Foruten Viksjøs egne bidrag - han tegnet gavlfasadenes piktogrammer, som skulle symbolisere de ulike departementene - finner vi verk av Pablo Picasso (fem motiv), Odd Tandberg, Kai Fjell, Inger Sitter, Tore Haaland og Carl Nesjar, som også sto for sandblåsing. Utsmykningene var banebrytende for Viksjø som arkitekt, og for Picassos videre arbeid med integrert kunst i arkitekturen. Dette bidrar særlig til bygningens verneverdi. Høyblokka inneholder Picassos første arbeid i betong, og «Fiskerne» på gavlen av Y-blokka er ikonisk. Picasso og Nesjar samarbeidet i 17 år til Picassos død og fullførte 34 verk i flere land. Kunstverkene er uløselig knyttet til arkitekturen, både fysisk og opplevelsesmessig. Samlet utgjør de så store deler av bygningens struktur og bærende vegger at bevaring av kunstverkene som løsrevne fragmenter vil bli meningsløst.

Y-blokka må ikke bli forhandlingskort og ofres. Den er et kunstnerisk høydepunkt med Picassos eksponerte hovedverk «Fiskerne» som en godt synlig gave til byen og eksempel på datidas ideal om kunst ut til folket. Y-blokkas krumme fasade er et viktig romdannende element som leder trafikken gjennom kvartalet. Sammen med kantine- og møteromspaviljongene danner Y-blokka den lavere bebyggelsen som omkranser Høyblokka og understreker dennes betydning – alle Viksjøs bygninger inngår i et arkitektonisk hele.

Miljø og klima

Signaleffekten det sender ut at staten river en monumental bygning, med klare, store arkitektoniske kvaliteter og verneverdier, for å bygge nytt, når det vil være mer miljøvennlig – og fullt mulig - å istandsette, er svært dårlig. Miljøvernargumentet har åpenbart mangler. Å rive en naturbetongbygning er vesentlig mer krevende enn en vanlig betongbygning. Den er mye sterkere og med mye stein, steintilslaget danner sammenhengende bærende strukturer. Det er ikke hverken miljøvennlig eller regningssvarende å rive for så å bygge opp igjen. Vindusfeltene utgjør det meste av fasaden og kan enkelt oppgraderes, selv om ytre skall bevares/gjenskapes.

De stående bygningene har en høy innebygget karbonverdi der de står, som går tapt ved en riving. I klimaregnskap er det nå relevant å snakke om karbon-nåverdi. I dette ligger det at et spart større utslipp i dag har større verdi enn en besparing som ligger 60 år frem i tid.

Konseptutvalgets beregninger baserer seg på tall som ikke er representative. Eksempelvis er det i klimaregnskapet satt som forutsetning at bygningene skal varmes med fjernvarme fra søppelforbrenning. Dette gir en høyere belastning i driftsfasen enn om man f.eks hadde brukt ren strøm, eller om man hadde brukt strøm og jordvarme. Med ren strøm ville nybygg først vært klimalønnsomt etter 68 år, med strøm og jordvarme vil nybygg aldri lønne seg.

Fortidsminneforeningen

Dronningens gt. 11, N-0152 Oslo. Telefon 23 31 70 70 – Telefaks 23 31 70 50

e-post: post@fortidsminneforeningen.no

H-blokka og Y-blokka er ressurser, råbygg klare for ny innredning. Bevaring er mer miljøvennlig enn å rive, frakte bort, nyprodusere – ifølge konseptvalgutredningen bygninger med levetid på 75 år, med fasadefornyng etter 50. Viksjøs bygninger har allerede stått lenger uten fasadefornyng, og vil kunne stå enda lengre.

Bruksverdi

De stående bygningene er svært fleksible, og vil enkelt kunne la seg innrede slik at moderne krav til funksjonalitet, rasjonalitet og planløsning tilfredsstilles. Lav etasjehøyde (2,7 m) er en utfordring for tekniske anlegg/ventilasjon, men dette lar seg løse.

Byrommet – ideen om at det nye som kommer vil gi bedre byrom, er åpenbart en illusjon. Her planlegges flere høye bygninger i inntil 14 etasjer, med 20-40 m til vei. Bulls G-blokk og empirekvartalets allé får ikke bedre omgivelser enn de har i dag. Høyblokka som fondvegg for alleen/byrommet og Y-blokka som motsvar til den lavere G-blokka fungerer svært godt, både i dimensjoner og materialbruk.

Oppsummert vurderer vi bygningene i regjeringskvartalet til å være blant de aller viktigste bygningene å bevare i dette landet. All vår erfaring tilsier at denne verdien bare vil øke etter som årene går. Det fremtidsrettede valget vil uten tvil være å la disse bygningene stå, og bygge videre på det bestående. Dette gir mening på alle vis, også i høy grad på det symbolske planet.

For Fortidsminneforeningen

Ola H Fjeldheim
Generalsekretær